

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ФАКУЛЬТЕТ PR, ЖУРНАЛІСТИКИ ТА КІБЕРБЕЗПЕКИ
Кафедра міжнародних відносин

ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З ФАХУ
для здобуття освітнього рівня «бакалавр»
за галуззю знань 29 «Міжнародні відносини»
спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

Програма атестаційного екзамену з фаху для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Київ: КНУКіМ, 2022. 20 с.

Укладачі:

Безсмертний Р.П., кандидат політичних наук, доцент з/н кафедри міжнародних відносин

Білецька О.О., кандидат культурології, доцент кафедри міжнародних відносин

Міщенко А.Б., кандидат політичних наук, доцент, професор з/н кафедри міжнародних відносин

Рецензенти:

Костиря І.О., доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин (Київський національний університет культури і мистецтв)

Ластовський В.В., доктор історичних наук, професор кафедри міжнародних відносин (Київський національний університет культури і мистецтв)

Схвалено рішенням кафедри міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв

Протокол № 12 від 30 червня 2022 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Атестаційний екзамен здобувачів вищої освіти рівня «бакалавр» має на меті встановити їх рівень та обсяг знань, практичні навички і компетентності відповідно до вимог Стандарту вищої освіти за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» галузі знань 29 «Міжнародні відносини» (наказ Міністерства освіти і науки України від 04 серпня 2020 року, № 1002).

Метою атестаційного екзамену є оцінка професійних знань міжнародні відносини, систему міжнародних відносин, сучасну міжнародну і зовнішню політику, їх правові основи. Підґрунтям такої оцінки є визначення рівня опанування здобувачами першого рівня вищої освіти матеріалу з історії, теорії і методології міжнародних відносин, а також перевірка навичок аналізу сучасних міжнародних явищ і процесів.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Програма атестаційного екзамену складається з трьох розділів: «Теорія та історія міжнародних відносин», «Зовнішня та світова політика», «Міжнародне право».

Перший розділ охоплює проблематику ознайомлення з основами теорії та історії міжнародних відносин як науки, її основними положеннями, впливом на формування уявлень щодо основних систем міжнародних відносин, вивчення її форм, методів, інструментів та прийомів реалізації зовнішньої політики державами. Таке поєднання дає можливість у повному обсязі оцінити опанування студентами теоретичних відомостей про головні рівні та форми існування міжнародної реальності.

Другий розділ має на меті перевірку знань про міжнародні відносини сучасності, зовнішньополітичні доктрини та методи діяльності ключових акторів світової політики та її сучасні тенденції, регіональну специфіку міжнародних відносин та про особливості формування і реалізації української зовнішньої політики. Виявлятиметься здатність випускників до наукового аналізу міжнародно-політичних явищ і процесів та їхнього прогнозування. В розділі представлений матеріал курсів «Україна в світовій політиці», «Зовнішня політика провідних країн світу» та «Світова політика та транснаціональні відносини».

Третій розділ спрямований на з'ясування рівня оволодіння випускниками теоретичних основ міжнародного права, дипломатичного та консульського права, дипломатичного протоколу, основ діяльності Ради Європи, ООН, аналізу міжнародно-правових явищ і процесів. Студенти мають продемонструвати вміння застосовувати набуті теоретичні знання при вирішенні практичних завдань.

Представлені в програмі теми в ході державного іспиту подаються в білеті у формі трьох теоретичних запитань.

ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ

Розділ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Предмет історії міжнародних відносин. Методологія науки і курсу історії міжнародних відносин. Джерела і періодизація історії міжнародних відносин. Література з історії міжнародних відносин.

Розвиток міжнародних відносин на Близькому Сході у III-I тис. до н.е. Міжнародні відносини Стародавньої Індії. Міжнародні відносини Стародавнього Китаю. Міжнародні відносини у Середземноморському регіоні в епоху античності: особливості та характерні риси. Міжнародні відносини доелліністичного періоду. Міжнародні відносини елліністичного періоду. Міжнародні відносини республіканського періоду Риму. Міжнародні відносини імператорського періоду Римської держави.

Основні особливості та хронологія міжнародних відносин епохи Середньовіччя. Міжнародні відносини у період раннього середньовіччя. Країни Західної Європи у міжнародних відносинах XI–XIII ст. Візантія у міжнародних відносинах XI–XIII ст. Міжнародні відносини XIV–XVI ст.

Основні учасники міжнародних відносин XVII–XVIII ст. і специфіка їх поведінки на світовій арені. Міжнародні відносини у Європі другої половини XVII – початку XVIII ст. Міжнародні відносини у Європі в XVIII ст. Революційні і наполеонівські війни (1792–1815 рр.).

Особливості взаємодії провідних країн світу в XIX ст. Створення Віденської системи. Міжнародні відносини у Європі в період Віденської системи. Криза Віденської системи.

Потрійний (Четвертний) союз. Розвиток англо-німецьких протиріч у період 1904–1907 рр. Утворення Антанти. Політика двох ворожих блоків на Балканах. Балканські війни. Міжнародні відносини напередодні та в період Першої світової війни. Міжнародні відносини в період між Першою та Другою світовими війнами.

Проблема поняття міжнародних відносин. Співвідношення понять «міжнародні відносини», «світова політика», «зовнішня політика». Структура і види міжнародних відносин. Умови існування міжнародних відносин. Історична логіка розвитку міжнародних відносин.

Предмет і об'єкт теорії міжнародних відносин. Функції теорії міжнародних відносин. Методологія теорії міжнародних відносин. Парадигми теорії міжнародних відносин.

Античні витоки ідей війни і миру. Вплив християнства на формування ідей світового порядку. Ідеї міжнародного порядку в епоху Відродження. Погляди Данте Аліґ'єрі. Вчення Н. Макіавеллі. Трактати Еразма Роттердамського, Ф. де Віторія, Гуго Гроція. Ідея універсальної міжнародної організації (Е. Крюсе). Теорія державного суверенітету Ж. Бодена. Погляди Дж. Локка і Т. Гоббса. Проекти Вічного миру (І. Бентам, І. Кант).

Вплив на розвиток теорій американської та французької революцій. Теорії прав людини і національного суверенітету у філософії Фіхте та Гегеля.

Теорія війни К. фон Клаузевіца. Розвиток марксистських ідей в соціал-демократичній течії. Погляди К. Маркса та Ф. Енгельса. Праця К. Маркса «Викриття дипломатичної історії XVIII століття». Принципи В. Вільсона.

Англо-американська школа «політичного реалізму». Концепція Г. Моргантау. Дипломатично-стратегічний підхід Р. Арона. Цивілізаційні теорії. А. Тойнбі. С. Хантінгтон. «Кінець історії» Ф. Фукуями.

Видова структура міжнародних відносин. Зовнішньополітичні відносини. Міжнародні економічні відносини. Міжнародні відносини у сфері культури. Міжнародні відносини у сфері інформації. Форми міжнародних відносин.

Поняття і структура міжнародних систем. Ієрархія і закономірності міжнародних систем. Типи міжнародних систем. Еволюція міжнародних систем.

Суб'єкти міжнародних відносин. Актори міжнародних відносин, їх типи. Держава як основний суб'єкт міжнародних відносин. Міжнародна стратифікація держав. Міжурядові організації. Неурядові учасники міжнародних відносин. Транснаціональні корпорації. Зміна кількості і якості учасників міжнародних відносин.

Причини міжнародних конфліктів. Характер їх розвитку. Структура і типологія міжнародних конфліктів. Фази міжнародних конфліктів. Проблема розв'язання воєнних конфліктів. Конфлікти і міжнародно-політична криза. Воєнні конфлікти в міжнародних відносинах. Зміст понять «мирне співіснування» та «мирна співпраця». Форми міжнародної співпраці. Поняття міжнародної безпеки. Концепції міжнародної безпеки. Співвідношення національної і міжнародної безпеки.

Розділ 2. ЗОВНІШНЯ ТА СВІТОВА ПОЛІТИКА

Основні фактори формування зовнішньополітичного курсу України. Дилема Схід-Захід у концепціях зовнішньополітичного курсу України. Цілі зовнішньої політики України. Теоретичні засади зовнішньої політики України. Основні конституційні засади зовнішньополітичної концепції України. «Декларація про державний суверенітет України», «Основні напрямки зовнішньої політики України» та Конституція України – правова основа зовнішньої політики України.

Провідна роль США в становленні нового світового порядку. Еволюція політики США щодо незалежної України: основні етапи та проблеми розвитку українсько-американських відносин.

Світовий політичний процес: поняття, особливості. Міжнародні відносини: поняття, рівні та різновиди. Зовнішня політика держави: поняття та сутність, основні риси та цілі: різновиди, засоби, та функції зовнішньої політики. Місце України в сучасній системі міжнародних відносин. Зовнішня політика України: основні напрями та перспективи розвитку

Зміна статусу Великобританії на світовій арені після Другої світової війни. Трансформації зовнішньополітичного статусу Великобританії у другій половині 40-х років XX ст. Розпад Британської імперії і формування Співдружності націй. Зовнішня політика Великобританії прем'єрства

М. Тетчер. Політика Великобританії у відносинах з наднаціональними інтеграційними структурами.

Післявоєнний зовнішньополітичний курс Франції на інтеграцію західноєвропейських країн. Перманентне відношення Франції щодо членства у НАТО. Колоніальні війни Франції (Північна Африка, Індокитай). Визнання суверенітету Францією Лаосу, Камбоджі, В'єтнаму, Марокко, Тунісу. Алжирська криза: воєнний конфлікт у заморському департаменті Франції.

Потсдамська конференція про майбутнє Німеччини. Створення ФРН та НДР. Прозахідні зовнішньополітичні пріоритети К. Аденауера. «Східна політика» В. Бранда. Об'єднуючі заходи Г. Коля. Зміцнення позицій ФРН у Європі за правління Шрьодера. Прагматичний зовнішньополітичний курс А.»Меркель.

Зовнішньополітичні пріоритети Республіки Польща. Польща на шляху до ЄС та НАТО. Дорадча місія Польщі щодо західноєвропейського вектору зовнішньої політики України. Польща в регіональному співробітництві.

Роль США в розгортанні «Холодної війни». «Доктрина Трумена». Участь США в міжнародних конфліктах: війна у Кореї, Карибська криза та війна у В'єтнамі. Американсько-радянське роззброєння 70-х рр. ХХ ст.: ОСО-1 та ОСО-2. Американсько-радянські відносини 80-х рр. ХХ ст.: від загострення до співробітництва. Роль США у розпаді СРСР та зміна геополітичної ситуації в світі на користь першої. Зовнішня політика США 90-х років ХХ ст. Американсько-українські відносини.

Особливості та фактори формування й реалізації зовнішньої політики Канади. Канадо-американські відносини: стан, проблеми та пошуки нової парадигми. Участь Канади у регіональній економічній інтеграції: стан та проблеми. Формування континентального енергетичного ринку. Зовнішньополітичний курс Канади за уряду С.Харпера.

Утворення Латиноамериканської асоціації інтеграції – LAIA. Діяльність Андської групи. Провідна роль Бразилії у створенні МЕРКОСУР. Двосторонні відносини Бразилії з країнами латиноамериканського регіону. Взаємодія Бразилії з США в питанні по створенню АЛКА.

Конструктивні відносини зі США – найважливіша складова Зовнішня політика. Аргентини в 80–90 рр. ХХ ст. Операція «Суверенітет» та розрив дипломатичних відносин з Великобританією. Співвідношення Аргентини з регіональними центрами сили Л.Америци на межі століть

Повага до національного самовизначення та невтручання у справи інших держав - концептуальне положення Зовнішня політика.. «Активна дипломатія» В. Фукса. Угода Мексики зі США про легалізацію та безпеку мексиканських мігрантів. Україно-мексиканські відносини.

Провідна роль Чилі у русі за економічну інтеграцію країн Л.Америци в 60-х рр. ХХ ст. Вплив США на державний переворот у Чилі 1973 року. Головуюча участь Чилі у Латиноамериканській асоціації інтеграції (ЛАІ) другої половини 70-х рр. Україно-чильйські відносини на сучасному етапі.

Утворення КНР 1949 р. та глобальна радянська економічна допомога.

«Московський ревізіонізм комунізму» як привід розриву відносин КНР з СРСР на початку 60-х рр. XX ст. Китайсько-радянський територіальний збройний конфлікт 1969 року. Китайсько-в'єтнамська війна. Нова зовнішня політика китайських «прагматиків» на чолі з Ден Сяопіном першої половини 80 рр. XX ст.. Сучасний Китай як один із центрів багатопольярного світу.

Зовнішня політика РФ у зв'язку з розпадом СРСР. Зовнішня політика РФ у 2-й пол. 90-х років. Зовнішня політика В. Путіна. Російсько-грузинська війна 2008. Сучасна Росія як один із центрів багатопольярного світу. Стосунки РФ та України.

Післявоєнне відновлення японської дипломатії. Формування японського центру геополітики. Врегулювання проблеми «північних територій» як один із аргументів до остаточної «реабілітації» Японії.

Здобуття незалежності Індії 1947 р. Причини Індо-пакістанського конфлікту. Роль Індії в утворенні Руху неприєднання. Індійсько-радянські відносини. Індія як один із центрів багатопольярного світу.

Пакістан доби незалежності до відділення Бангладеш. Зовнішня політика Пакістану після 1971 р. Пакістано-індійські відносини. Ядерний фактор Пакістану у стосунках з США.

Вектори зовнішньої політики Південної Кореї. Союзництво з НАТО. Відносини з США: характер та перспективи розвитку. Характеристика політичного устрою країни та впливу на міжнародній арені, зокрема в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

Жовтнева 1951 р. денонсація парламентом Єгипту угоди щодо перебування на його території британських військ. Зовнішня політика Єгипту після Антимонархічної революції. Гамаль Насер. Кемп-Девідська мирна угода Анвара Садата з Ізраїлем. Зовнішня політика Єгипту 25-річної доби правління Х. Мубарака. Зовнішня політика Єгипту після «Арабської весни» 2012 р.

Процес перетворення у 1961 р. Південно-Африканського Союзу у незалежну від Великобританії Південно-Африканську республіку. Ігнорування ПАР пропозицій ООН щодо ліквідації режиму апартеїду. Санкції від міжнародної спільноти. Проблема нелегальної міграції у ПАР на початку XXI-го століття.

Політика панарабізму М. Каддафі. Лівійський статус – країна – спонсор міжнародного тероризму. Зовнішня політика Лівії після падіння режиму М. Каддафі.

Розділ 3. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Поняття міжнародного права. Міжнародно-правові відносини та їх об'єкт. Система міжнародного права. Співвідношення міжнародного права і конституційного права. Міжнародне публічне і міжнародне приватне право.

Поняття суб'єкта міжнародного права, його ознаки. Правоздатність, дієздатність і деліктоздатність суб'єктів міжнародного права. Міжнародна правосуб'єктність. Держава як основний суб'єкт міжнародного права. Правосуб'єктність народів і націй. Правосуб'єктність міжнародних

організацій. Правосуб'єктність державоподібних утворень. Правосуб'єктність індивіда.

Поняття міжнародно-правового визнання і його види. Визнання нових держав. Визнання нових урядів. Україна як суб'єкт міжнародного права.

Поняття та характерні риси основних принципів міжнародного права. Класифікація принципів міжнародного права. Принципи, що стосуються підтримання міжнародного миру і безпеки. Принципи, пов'язані з міжнародним співробітництвом держав.

Поняття джерел міжнародного права. Договір і звичай – основні джерела міжнародного права. Інші джерела міжнародного права. Поняття норм міжнародного права, їх класифікація. Кодифікація міжнародного права.

Поняття правонаступництва у міжнародному праві. Теорії правонаступництва. Віденські конвенції про правонаступництво держав. правонаступництво держав стосовно міжнародних договорів, державної власності, державних архівів, державних боргів. правонаступництво держав СНД.

Поняття міжнародного спору. Принципи вирішення міжнародного спору за Статутом ООН. Засоби, форми і методи вирішення міжнародних спорів. Переговори і консультації. Добрі послуги і посередництво. Вирішення міжнародних спорів в ООН. Урегулювання спорів в ОБСЄ. Вирішення спорів в СНД.

Поняття міжнародно-правової відповідальності. Принципи, мета і функції. Суб'єкти міжнародної відповідальності. Класифікація міжнародних правопорушень. Підстави міжнародно-правової відповідальності. Її види і форми. Обставини, що виключають відповідальність.

Поняття території за міжнародним правом. Види територій. Юридична природа державної території. Склад державної території, її розмежування. Державні кордони і їх режим. Міжнародні ріки і їх режим. Території з особливим режимом.

Поняття права міжнародних договорів, його джерела. Поняття міжнародного договору. Кодифікація. Дія міжнародних договорів, їх дійсність і тлумачення. Сторони в договорах. Правоздатність укладання міжнародних договорів. Форма і структура договорів. Умови недійсності договорів, припинення або призупинення їх дії.

Поняття прав людини, джерела і принципи. Поняття населення. Правове положення населення. Поняття громадянства. Набуття, зміна і втрата громадянства. Іноземці. Вимушені переселенці. Право притулку. Міжнародні документи про захист прав людини. Міжнародний захист прав людини.

Поняття права зовнішніх зносин. Система і джерела права зовнішніх зносин. Органи зовнішніх зносин.

Поняття і класифікація міжнародних організацій. Юридична природа міжнародних організацій, їх правосуб'єктність. Членство в міжнародних організаціях. Членство в ООН. Створення, цілі та принципи ООН. Європейський Союз. Співдружність Незалежних Держав. Міжнародні конференції. Правила процедури міжнародних конференцій.

Поняття міжнародного права в період збройних конфліктів. Цілі, принципи і джерела правового регулювання стосунків в період збройних конфліктів. Початок війни і його правові наслідки. Театр війни. Нейтралітет у війні. Захист жертв війни і культурних цінностей. Правові наслідки закінчення війни. Кримінальна відповідальність військових злочинців.

Поняття і суб'єкти міжнародного економічного права. Принципи і джерела. Міжнародні економічні спори і їх вирішення. Система і правові інститути міжнародного економічного права. Джерела, організації та кодифікація норм міжнародного торгового права. Джерела, організації та уніфікація норм міжнародного фінансового права. Міжнародне інвестиційне право.

Поняття міжнародного повітряного права. Його принципи і джерела. Правове регулювання міжнародних комерційних повітряних сполучень. Особливості правового режиму національного і міжнародного повітряного просторів. Міжнародні організації в галузі цивільної авіації.

Поняття міжнародного морського права. Принципи і джерела. Класифікація морських просторів. Внутрішні морські води. Територіальне море. Міжнародні протоки і канали. Держави – архіпелаги. Виключна економічна зона. Континентальний шельф. Відкрите море. Міжнародний район морського дна. Юридичний статус Арктики. Правовий режим Арктики. Територіальні володіння держав в Арктиці. Концепція «арктичних секторів». Правовий статус Антарктики за договором 1959 р. Режим використання просторів і природних ресурсів Антарктики за міжнародними угодами.

Поняття дипломатії. Етапи становлення дипломатії. Критеріальні ознаки дипломатії. Поняття «органи зовнішніх зносин». Центральні органи зовнішніх зносин. Відомство закордонних справ.

Прадавні форми дипломатичних відносин. Особливості дипломатичної діяльності східних стародавніх держав. Становлення дипломатичної служби як складової державної служби. Становлення і розвиток дипломатії України: історичні та сучасні форми, механізми та значення. Участь УРСР у створенні ООН. Новий історичний етап у розвитку української дипломатії. Система органів зовнішніх зносин України. Завдання дипломатичної служби України.

Поняття державних органів зовнішніх відносин. Система та функції центральних органів зовнішніх відносин держави. Відомство закордонних справ як орган повсякденної дипломатичної діяльності. Функції та повноваження міністерств та відомств України у зовнішніх відносинах. Закордонні органи зовнішніх відносин держави. Головні завдання МЗС України. Постійні та тимчасові закордонні органи зовнішніх відносин держави.

Аналіз зовнішньої політики. Основні засоби реалізації зовнішньої політики. Рівні та моделі прийняття зовнішньополітичних рішень. Етапи процесу прийняття зовнішньополітичних рішень. Дипломатія як інструмент здійснення зовнішньої політики. Нормативно-правова база становлення принципів зовнішньої політики. Міжнародна договірно-правова база.

Формування нової системи зовнішньополітичної служби. Основні фактори формування зовнішньополітичної стратегії.

Процес прийняття зовнішньополітичних рішень. Етапи та моделі прийняття рішень у зовнішній політиці. Моделі Акофа, «модель раундів». Основні фактори формування зовнішньополітичної стратегії. Основоположні чинники зовнішньополітичного курсу України. Стратегічна мета України.

Міжнародно-правові підстави для встановлення дипломатичних відносин. Дипломатичне визнання. Визнання de facto. Правове оформлення відкриття дипломатичних представництв. Види дипломатичних представництв. Представництва Ватикану. Відкриття дипломатичного представництва та призначення голови дипломатичного відомства. Призначення співробітників дипломатичного представництва. Класи дипломатичних агентів. Дипломатичні ранги. Порядок та випадки завершення дипломатичної місії. Підстави припинення місії дипломатичного представника

Внутрішня організація роботи дипломатичних представництв. Планування роботи дипломатичного представництва. Стратегічні завдання роботи посольства. Класична структура великого посольства. Чисельність та категоризація персоналу дипломатичного представництва. Поняття «дипломатичний корпус» та «дуаєн» у сучасній дипломатичній практиці. Традиційні функції дипломатичних представництв. Принципи здійснення функцій дипломатичними представництвами. Особливі випадки виконання дипломатичних функцій. Засоби виконання дипломатичних функцій.

Міжнародно-правова база впорядкування дипломатичних привілеїв та імунітетів. Основні види дипломатичних привілеїв та імунітетів. Привілеї та імунітети дипломатичного представництва. Привілеї та імунітети дипломатичного персоналу представництва. Правове положення спеціальних дипломатичних місій. Особиста недоторканність. Сучасні тенденції розвитку дипломатичних привілеїв та імунітетів.

Консульські відносини як вид дипломатичної взаємодії. Міжнародно-правова база консульських відносин. Порядок встановлення консульських відносин. Класи консульських установ. Види діяльності консульських установ. Глава консульської установи. Закінчення місії консула. Функції консула. Поняття консульського патенту та екзекватури. Склад консульської установи та процедури призначення її співробітників.

Основні функції консульської установи. Спільні та відмінні риси функціональних повноважень дипломатичного представництва та консульства. Консульська легалізація та консульські збори. Консульська легалізація офіційних документів. Завірення документів в посольстві. Міжнародно-правова база консульських привілеїв та імунітетів. Основні види консульських привілеїв та імунітетів. Сучасні тенденції розвитку консульських привілеїв та імунітетів.

Поняття спеціальних місій та їх класифікація. Види спеціальних місій. Підходи до класифікації спеціальних місій. Основні етапи розвитку інституту

спеціальних місій. Міжнародно-правові основи діяльності спеціальних місій. Привілеї та імунітети спеціальних місій. Пошта спеціальної місії.

Сучасні міжнародні організації та їх роль у міжнародному спілкуванні. Європейський парламент і Рада Європи. Співдружність Незалежних Держав. Спеціальні міжнародні організації. Організація Північноатлантичного договору. Міжнародні конференції, наради, конгреси та їх роль у дипломатичній практиці. Порядок скликання та роботи міжнародних конференцій і нарад. Види представництв у багатосторонній дипломатії. Функції представництв держави у міжнародних організаціях. Функції постійної місії спостерігачів при міжнародній організації. Взаємовідносини держави перебування та міжнародної організації. Обов'язки щодо постійних представництв у міжнародних організаціях. Правова основа діяльності та склад делегацій держави на міжнародних конференціях, нарадах тощо.

Дипломатичні переговори: поняття та форми. Загальні правила та методи ведення дипломатичних переговорів. Двосторонні та багатосторонні дипломатичні переговори. Політичні консультації. Кулуарна робота. Підготовча робота до переговорів. Технічна підготовка до переговорів. Головне завдання переговорів. Протокольне та юридичне забезпечення ведення дипломатичних переговорів.

Поняття «дипломатична бесіда». План проведення бесіди. Запис бесіди. Телефонна розмова як одна з робочих форм переговорного процесу. Правила усного спілкування. Види та мова дипломатичного листування. Дипломатичний документ. Мова дипломатичного листування. Вербальна нота. Ноти посольства.

Історія виникнення інституту дипломатичного протоколу. Визначення дипломатичного протоколу. Правила дипломатичного протоколу. Основні принципи організації протокольних заходів. Роль дипломатичного протоколу в міжнародних відносинах. Основні положення дипломатичного церемоніалу. Поняття «міжнародна ввічливість». Протокол та символи державного суверенітету. Протокольне реагування на окремі події. Протокол багатосторонньої дипломатії. Дотримання норм етикету як складова іміджу дипломата.

Військова дипломатія як важливий чинник зовнішньої політики. Історія створення та розвиток військової дипломатії. Військова розвідка. Військовий аташе. Сучасна економічна дипломатія: основні форми та прояви. Основні методи роботи економічної дипломатії. Дипломатія у культурній сфері як чинник взаєморозуміння між державами.

Система права Ради Європи. Ключові європейські конвенції та хартії. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод 1950 р. Механізми міжнародного судового та несудового захисту індивідуальних та колективних прав у рамках РЄ. Європейська комісія та Європейський суд з прав людини. Європейська культурна конвенція 1949 р. Європейська соціальна хартія 1961 р. Рамкова конвенція про захист національних меншин. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин. Європейська хартія місцевого самоврядування

Розділ 4. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЯКІ ВИНОСЯТЬСЯ НА КОМПЛЕКСНИЙ КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ІСПИТ

1. Проблема поняття міжнародних відносин. Співвідношення понять «міжнародні відносини», «світова політика», «зовнішня політика».
2. Ідеї війни і миру в теоріях міжнародних відносин. Вплив християнства на формування ідей світового порядку.
3. Проекти Вічного миру.
4. Основні учасники міжнародних відносин XVII–XVIII ст. і специфіка їх поведінки на світовій арені.
5. Вестфальська система міжнародних відносин.
6. Особливості взаємодії провідних країн світу в XIX ст.
7. Віденська система міжнародних відносин.
8. Міжнародні відносини напередодні та в період Першої світової війни.
9. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин.
10. Міжнародні відносини в теоріях марксизму та соціал-демократії.
11. Англо-американська школа «політичного реалізму».
12. Парадигми теорії міжнародних відносин.
13. Поняття і структура міжнародних систем. Типи міжнародних систем.
14. Суб'єкти міжнародних відносин. Зміна кількості і якості учасників міжнародних відносин.
15. Видова структура міжнародних відносин.
16. «Великі дебати» в теорії міжнародних відносин.
17. Особливості турецької геостратегії на сучасному етапі.
18. Латиноамериканський регіон у міжнародних відносинах початку XXI ст.
19. Кашмірська проблема в індійсько-пакистанських відносинах.
20. Особливості Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.
21. Феномен «холодної війни» у міжнародних відносинах.
22. Основні геополітичні наслідки Другої світової війни.
23. Корейська війна 1950-1953 років та закріплення конфронтації в Східній Азії.
24. В'єтнамська війна 1964-1973 років та її міжнародно-політичні наслідки
25. Агресія СРСР проти Афганістану (1979–1989 рр.) та її міжнародно-політичні наслідки.
26. Створення АСЕАН і формування регіональної системи безпеки.
27. Формування антигітлерівської коаліції та закладання основ повоєнного світоустрою.
28. Становлення блокового протистояння в період холодної війни.
29. Концептуальні засади глобального протистояння наддержав в період холодної війни.
30. Карибська ракетна криза 1962 р. та її міжнародно-політичні наслідки.
31. «Німецьке питання» у повоєнних міжнародних відносинах.
32. Особливості повоєнного врегулювання в Європі та на Далекому Сході.
33. Діяльність ООН в умовах Холодної війни.

34. Міжнародні відносини на африканському континенті в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.
35. Особливості зовнішньої політики ФРН в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.
36. Особливості зовнішньої політики Франції періоду 5-ї Республіки.
37. Особливості зовнішньої політики Великої Британії в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.
38. Ескалація арабо-ізраїльського конфлікту у другій половині ХХ ст.
39. Країни Східної Європи в міжнародних відносинах кінця ХХ – початку ХХІ ст.
40. Радянсько-американські відносини у 1980-х рр.
41. Загальноєвропейський процес та його роль у завершенні епохи блокового протистояння.
42. Геостратегічні пріоритети Індії та особливості її зовнішньополітичного курсу на сучасному етапі.
43. Геостратегічні пріоритети та особливості зовнішньополітичного курсу КНР на сучасному етапі.
44. Еволюція зовнішньої політики США на початку ХХІ століття.
45. Ісламський фактор у міжнародних відносинах на Близькому та Середньому Сході.
46. Югославська криза та особливості її врегулювання.
47. Експансіонізм та ізоляціонізм у зовнішній політиці США.
48. Геополітичні передумови російської агресії проти України.
49. Зовнішньополітичні пріоритети пострадянських держав Південного Кавказу.
50. Європейські та євроатлантичні перспективи України в умовах російської агресії.
51. Проблеми нейтралітету та позаблокового статусу в зовнішній політиці України та їхній вплив на формування української геостратегії впродовж 1991 – 2014 рр.
52. Зовнішня політика РФ на сучасному етапі.
53. Зовнішня політика та геополітичні домінанти країн Балтії на рубежі ХХ–ХХІ ст.
54. Структура ООН. Цілі і принципи ООН. Членство в ООН.
55. Система права Ради Європи. Ключові європейські конвенції та хартії.
56. Поняття суб'єкта міжнародного права, його ознаки. Правоздатність, дієздатність і деліктоздатність суб'єктів міжнародного права.
57. Поняття та характерні риси основних принципів міжнародного права. Класифікація принципів міжнародного права.
58. Поняття джерел міжнародного права. Договір і звичай – основні джерела міжнародного права.
59. Поняття права зовнішніх зносин. Система і джерела права зовнішніх зносин.
60. Цілі, принципи і джерела правового регулювання стосунків в період збройних конфліктів.

61. Процес прийняття зовнішньополітичних рішень. Етапи та моделі прийняття рішень у зовнішній політиці.
62. Міжнародно-правові підстави для встановлення дипломатичних відносин. Дипломатичне визнання.
63. Основні види дипломатичних привілеїв та імунітетів.
64. Консульські відносини як вид дипломатичної взаємодії. Міжнародно-правова база консульських відносин.
65. Мінські домовленості 2014–2015 рр. та проблема їм реалізації.
66. Дипломатичні переговори: поняття та форми. Загальні правила та методи ведення дипломатичних переговорів.
67. Правила дипломатичного протоколу.
68. Початок війни і його правові наслідки.
69. Відкриття дипломатичного представництва та призначення голови дипломатичного відомства.
70. Поняття міжнародного спору. Принципи вирішення міжнародного спору за Статутом ООН.
71. Дипломатичні ранги. Класи дипломатичних агентів.
72. Види та мова дипломатичного листування. Дипломатичний документ.
73. Правовий статус НАТО. Проблема вступу України до НАТО.
74. Правовий статус Європейського Союзу. Найважливіші інституції ЄС.
75. Цивілізаційні теорії. А. Тойнбі та С. Хантінгтона. «Кінець історії» Ф. Фукуяма.

СТРУКТУРА ОЦІНКИ, КРИТЕРІЇ ТА ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ

Атестаційний екзамен є підсумковою формою контролю за певним освітнім ступенем.

Атестаційний екзамен здійснюється Атестаційною комісією (АК) **після завершення теоретичної та практичної частини навчання** за відповідним освітнім ступенем (ОС) з метою встановлення фактичної відповідності рівня освітньої та кваліфікаційної підготовки випускника вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики напряму підготовки (спеціальності). При атестації оцінюється рівень теоретичних, професійних знань, умінь та навичок випускників, передбачених освітньо-кваліфікаційними характеристиками фахівців з відповідного напряму підготовки, спеціальності.

Оцінка результатів складання атестаційного екзамену здійснюється за 100-бальною системою контролю знань, прийнятою в університеті, та за національною шкалою і відображаються у відповідних відомостях та протоколах роботи Атестаційної комісії.

Критерії оцінювання іспиту

Стислість, повнота і розкриття сутності змісту трьох запропонованих у екзаменаційному білеті теоретичних питань. Обрання правильної відповіді у тестових запитаннях.

Оцінювання здійснюється за такими критеріями:

Знання, навички та вміння оцінюються на «відмінно» – «90–100 балів» (А), якщо студент демонструє адекватний виклад (без суттєвих помилок) змісту теоретичних питань з наведенням прикладів та їхнім коментарем, а також із посиланням на нормативно-правові акти чи інші конкретні правові джерела. Викладення змісту запропонованого питання повинне бути стислим, чітким, по суті питання і одночасно у повній мірі розкривати зміст питання. Відповідь на питання повинна бути викладена логічно і системно. Студент правильно відповів на всі або більшість тестових питань.

Знання, навички та вміння оцінюються на «добре» – «84–89 балів» (В), якщо студент демонструє загалом адекватний виклад (без суттєвих помилок) змісту теоретичних питань, з наведенням прикладів та їхнім коментарем, а також із посиланням на нормативно-правові акти чи інші конкретні правові джерела, допускає 2–3 помилки по змісту запитання. Викладення змісту запропонованого питання повинне бути стислим, чітким, по суті питання і одночасно у повній мірі розкривати зміст питання. Відповідь на питання повинна бути викладена логічно і системно. Студент правильно відповів на всі або більшість тестових питань.

Знання, навички та вміння оцінюються на «добре» – «74–83 бали» (С), якщо студент демонструє адекватний виклад змісту теоретичних питань, з наведенням прикладів та їхнім коментарем, а також із посиланням на нормативно-правові акти чи інші конкретні правові джерела, допускає помилки по змісту кожного запитання, викладає зміст запропонованого питання не зовсім чітко, проте по суті питання і без грубих помилок. Відповідь на питання повинна бути викладена логічно. Студент правильно відповів на всі або більшість тестових питань.

Знання, навички та вміння оцінюються на «задовільно» – «65–73 балів» (D), якщо студент демонструє адекватний виклад змісту теоретичних питань, можливо з наведенням прикладів та їхнім коментарем або із посиланням на нормативно-правові акти чи інші конкретні правові джерела; допускає велику кількість несуттєвих помилок по змісту кожного запитання або допускає деякі серйозні помилки по змісту кожного запитання; викладає зміст запропонованого питання не чітко, проте, у достатній мірі висвітлює сутність питання. Відповідь на питання повинна бути викладена логічно. Студент відповів правильно на одне чи декілька тестових запитань.

Знання, навички та вміння оцінюються на «задовільно» – «61–64 бали» (Е), якщо студент демонструє посереднє вміння викладати думки, що стосуються змісту теоретичних питань (висвітлено оглядово); витрачає на підготовку викладу теоретичних питань більше часу за нормативний обсяг;

здійснює виклад змісту теоретичних питань, можливо (але не обов'язково) з наведенням прикладів та їхнім коментарем або із посиланням на нормативно-правові акти чи інші конкретні правові джерела; допускає велику кількість несуттєвих помилок по змісту кожного запитання або допускає серйозні помилки по змісту кожного запитання; викладає зміст запропонованого питання не чітко, проте, мінімально висвітлює сутність питання.

Знання, навички та вміння оцінюються на «»незадовільно» – «до 60 балів» (FX), якщо студент не здатний адекватно висвітлити зміст теоретичних питань, допускає велику кількість грубих помилок по змісту кожного запитання.

Усі екзаменаційні завдання, зазначені в екзаменаційному білеті з атестаційного екзамену є рівнозначними за їх внеском до загальної оцінки за іспит. Підсумкова оцінка є середньозваженою оцінок за кожен складову екзаменаційного завдання або тесту.

За іспит (відповідь на три теоретичні завдання та п'ять тестових завдань) виставляється єдина оцінка за 100-бальною і національною шкалою оцінок, які за допомогою відповідної програми переводяться у ECTS-рейтинг. Повторне складання (перескладання) комплексного кваліфікаційного іспиту з метою підвищення оцінки не дозволяється.

За результатами навчання за освітнім ступенем бакалавр, визначається підсумковий ECTS-рейтинг, який складається із суми усіх балів, одержаних студентом під час семестрового контролю та підсумкової атестації впродовж усього періоду навчання.

Результати підсумкової атестації студентів оцінюються за 100-бальною шкалою. Форма контролю: відповідь на три теоретичні запитання та п'ять тестових завдань екзаменаційного білету.

Умови допуску студента до атестаційного екзамену: відсутність заборгованостей у студентів, виконання студентом навчального плану із спеціальності й успішне складання всіх іспитів й заліків.

Підсумкова оцінка

За результатами складання атестаційного екзамену здобувач першого рівня вищої освіти отримує підсумкову оцінку за 100-бальною системою, яка розраховується як сума оцінок за відповіді на теоретичні запитання та тестові завдання, що подаються в екзаменаційному білеті:

	Відповідь на перше теоретичне запитання білету	Відповідь на друге теоретичне запитання білету	Відповідь на третє теоретичне запитання білету	Відповідь на тестові запитання білету	<i>Разом (підсумкова оцінка – ПО)</i>
Максимальна оцінка в балах	25	25	25	25	100

Максимальна кількість балів – 100 балів.

Трансформація рейтингової оцінки

Сума набраних балів на підсумковій атестації переводиться в оцінки системи оцінювання ECTS. Система передбачає семирівневу шкалу (A, B, C, D, E, FX, F) та подвійне (описове та статистичне) визначення цих оцінок.

Підсумковий рейтинговий бал	Підсумкова оцінка за шкалою ECTS	Традиційна екзаменаційна оцінка	Традиційна залікова оцінка
90 – 100	A – відмінно	відмінно	зараховано
84 – 89	B – добре	добре	
74 – 83	C – добре		
66 – 73	D – задовільно	задовільно	
61 – 65	E – достатньо (задовольняє мінімальні критерії)		
21 – 60	FX – незадовільно	незадовільно	не зараховано
0 – 20	F – незадовільно (потрібна додаткова робота)	не допущено	не допущено

ЛІТЕРАТУРА

РОЗДІЛ 1.

1. Алексеєнко І., Маргулов А., Єремєєва І., Несправа М. Історія міжнародних відносин. Дніпро, 2020.
2. Арон Р. Мир і війна між націями. Київ, 2000.
3. Григор'єва Т. Історія дипломатії від давнини до кінця XVIII ст. Т. Григор'єва. Київ, 2015.
4. Дейвіс Н. Європа. Історія. Київ, 2000.
5. Дмитрієв А. Вестфальський мир 1648 року і сучасне міжнародне право. Київ, 2001.
6. Зінченко А. Історія дипломатії: від давнини до нового часу. Київ, 2005.
7. Ластовський В. Історія міжнародних відносин: теоретичний формат. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2018. №2. С. 34-43.
8. Ластовський В. Історіографія міжнародних відносин: перспективи розвитку в Україні. *Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин*. Київ: Вид. центр КНУКІМ, 2019. С. 78-81.
9. Ластовський В. Історія міжнародних відносин: цивілізаційний аспект. *Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 8-9 квіт. 2020 р.* Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2020. С. 59-63.
10. Луцишин П., Луцишин Н. Теорія міжнародних відносин. Луцьк, 2003.
11. Мальський М., Мацяк М. Теорія міжнародних відносин. К., 2011.
12. Міжнародні системи та глобальний розвиток / О. Коппель, Е. Пархомчук. Київ, 2004.
13. Паніна І. Дослідження миру: основні теоретичні перспективи. *Політичне життя*. 2022. №1.
14. Хижняк І. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648–1918) / І. Хижняк. Київ, 2009.
15. Цимбалістий В. Теорія міжнародних відносин. Львів, 2009.
16. Шепелєв М. Теорія міжнародних відносин. Київ, 2004.
17. Шергін С. Політологія міжнародних відносин. Київ, 2021.

РОЗДІЛ 2.

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року, із змінами і доповненнями.
2. Бжезінський З. Велика шахівниця. Харків, 2019.
3. Бжезінський З. Вибір: світове панування чи світове лідерство. Київ, 2006.
4. Газін В. П. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945–2002 роки: Навчальний посібник. Київ: Либідь, 2004. 624 с
5. Головченко В. Регіонознавство: Азія, Африка й Латинська Америка : навч. посіб. Київ, 2013.

6. Дахно І., Тимофієв С. Країни світу. Енциклопедичний довідник. Київ, 2011.
7. Дністрянський М. Загострення геополітичних взаємин у період постмодерну та становище України. Львів, 2021. 154 с.
8. Іваницька О. Зовнішня політика країн Західної Європи і Північної Америки у постбіполярний період (1990-і - 2000-і роки). Навчальний посібник. Київ, 2012.
9. Кіссінджер Г. Дипломатія. Київ, 2022.
10. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Київ, 2017.
11. Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. Європейський Союз: історія і засади функціонування: Навч. посіб. Київ: Знання, 2009. 751 с.
12. Країнознавство : підручник / За ред. М. Дорошка. 2-ге вид., переробл. і доп. Київ, 2012.
13. Крушинський В.Ю. Манжола В.А. Міжнародні відносини та світова політика. 1945-1980. Дати. Події. Факти: Навч. Посібник. Київ: Либідь, 2007. 192 с.
14. Лозовицький О.С. Зовнішня політика держави: становлення та розвиток у в умовах глобалізації: монографія. Київ, 2011.
15. Міжнародні відносини та світова політика : підручник / За ред. В. Манжолі. Київ, 2010.
16. Огорокова В. Новітня історія країн Азії, Африки та Латинської Америки (з 1945 року). Одеса, 2022. 238 с.
17. Рудько С, Зовнішня політика країн Західної Європи в пост біполярний період. Острог, 2012. 412 с.
18. Рудько С. Зовнішня політика та політичні системи Французької Республіки та Федеративної Республіки Німеччини. Острог, 2015. 298 с.
19. Сіромський Р. Історія Західної Європи та Америки др. пол. ХХ – поч. ХХІ ст. Практикум для студентів історичного факультету. Львів, 2008.
20. Україна в умовах європейської інтеграції та глобалізації світу / За ред. О. Чумаченко. Київ, 2013.
21. Політична географія і геополітика: Навчальний посібник/ За ред. Б. Яценка. Київ, 2007.

РОЗДІЛ 3.

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року, із змінами і доповненнями.
2. Баймуратов М. Міжнародне право. Харків: Одісей, 2002.
3. Бруз В. Українська дипломатія в ООН // Науковий вісник Дипломатичної академії України. Вип. 1. Київ, 1998.
4. Буроменський М. В. Міжнародне право на тлі викликів ХХІ століття. *Актуальні проблеми сучасного міжнародного права*. Харків, 2015. Ч. 1. С. 5–17.
5. Важна К. Проблеми визначення поняття й сутності тероризму в міжнародному праві. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2021. Вип. 8. С. 137-151.

6. Висоцький, О. Ю. (2021). Теорія легітимності міжнародного права Томаса Франка. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2021. Вип. 7. С. 129-140.
7. Гуменюк Б. Основи дипломатичної та консульської служби: Навч. посібник. Київ: Либідь, 2004.
8. Гуменюк Б. Дипломатичні привілеї та імунітети // *Політика і час*. 1997. № 3.
9. Гуменюк Б. Спеціальні місії як форма дипломатії // *Політика і час*. 1997. № 10.
10. Гуменюк Б. Сучасна дипломатична служба. Київ, 2001.
11. Дипломатія сучасної України. Київ, 1997.
12. Дмитрієв А. І., Муравйов В. І. Міжнародне публічне право. Київ, 2000.
13. Задорожній О. Генеза міжнародної правосуб'єктності України. Київ, 2014. 686 с.
14. Задорожній О. Міжнародне право в міждержавних відносинах України і Російської Федерації 1991–2014. Монографія. Київ, 2015. 958 с.
15. Задорожній О. Анексія Криму — міжнародний злочин. Монографія. Київ, 2015. 574 с.
16. Зленко А. М. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін. Київ – Харків, 2003.
17. Зленко А. М. Зовнішня політика України. Київ, 2009.
18. Міжнародне гуманітарне право: навчально-методичний посібник. За ред. О. В. Бігняка. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 136 с.
19. Міжнародне публічне право. За редакцією В.Мицика. Том 1. Основи теорії. Харків, 2019. 416 с.
20. Нариси з історії української дипломатії / О. І. Галенко, Є. Є. Камінський, М. В. Кірсенко та ін. / Під ред. В. А. Смолія. Київ, 2001.
21. Піляєв І.С. Рада Європи в сучасному євроінтеграційному процесі. Київ, 2003.
22. Репецький В. Дипломатичне і консульське право: Підручник. Київ, 2006.
23. Руденко Г. Віденська конвенція – кодекс дипломатичних відносин // *Політика і час*. 1997. № 2. С. 65–68.
24. Руденко Г. Основи дипломатичного протоколу. Київ, 1996.
25. Сагайдак О. Дипломатичний протокол та етикет: Навчальний посібник. Київ, 2006.
26. Сироїд Т. Міжнародне публічне право. Харків: ХНУВС, 2009. 336 с.
27. Тускоз Ж. Міжнародне право. Київ, 1998.
28. Щокін Ю. В. Міжнародно-правовий звичай: проблеми теорії і практики. Харків : Право, 2012. 456 с.